

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Mgr. Ing. Petrem Šuránkem ve věci žalobce **D. T., nar. x**, zastoupeného zákonnou zástupkyní K. T., oba bytem x, proti žalovanému **Ministerstvu práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 03. 2014, č. j. MPSV-UM/4442/14/4S-SČK, sp. zn. SZ/3154/2013/4S-SČK,

t a k t o :

- I. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 03. 2014, č. j. MPSV-UM/4442/14/4S-SČK, sp. zn. SZ/3154/2013/4S-SČK, se z r u š u j e a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaný je povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku náhradu nákladů řízení ve výši 132,- Kč.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) odeslanou dne 26. 05. 2014 domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 03. 2014, č. j. MPSV-UM/4442/14/4S-SČK, sp. zn. SZ/3154/2013/4S-SČK (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž zamítl jeho odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Příbrami (dále jen „úřad práce“) ze dne 19. 09. 2013, č. j. MPSV-UP/893651/13/AIS-ZDP, a toto rozhodnutí potvrdil. Rozhodnutím úřadu práce nebyl žalobci na základě jeho žádosti ze dne 02. 09. 2013 přiznán příspěvek na zvláštní pomůcku – zakoupení motorového vozidla – s ohledem na závěry posudku o zdravotním stavu vydaného Lékařskou posudkovou službou

Okresní správa sociálního zabezpečení Příbram (dále jen „LPS OSSZ“) dne 06. 09. 2013, podle něž žalobce není osobou, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardaci ve smyslu § 9 odst. 2 a 4 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon č. 329/2011 Sb.“).

Žalobce v žalobě namítá, že napadeným rozhodnutím žalovaný postupoval vůči žalobci v rozporu s ustanoveními § 3, § 4 odst. 4, § 6 a § 7 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), tj. nepřihlédl při svém rozhodování k žalobcem tvrzeným skutečnostem a jeho procesním postupem byl zkrácen na svých právech. Ve správním řízení se uplatňuje zásada vyšetřovací, která ukládá správnímu orgánu povinnost činit vše potřebné k řádnému zjištění skutkového stavu; k naplnění této zásady v daném řízení však vzhledem k neprovedení výslechu ošetřujícího lékaře (pedopsychiatra), který je jediný schopen podat odpovídající zprávu o zdravotním stavu žalobce, nedošlo.

Z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu má být, má-li být rozhodnutí přezkoumatelné, zjevné, proč správní orgán považoval argumentaci či lékařské nálezy za dostatečné ke zjištění skutkového stavu a z jakého důvodu považuje závěry své posudkové komise za rozhodující pro detailní zjištění zdravotního stavu žalobce. Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí nedostatečně odůvodnil své rozhodnutí a současně se nevyjádřil ke všem bodům a tvrzením uvedeným v předchozím odvolání žalobce a nevypořádal se tak řádně s tvrzením žalobce. Na základě této skutečnosti je podle žalobce rozhodnutí správního orgánu nepřezkoumatelné a je pouze souhrnem vágních pojmů a opakováním zákonných ustanovení, z nichž však není vyvozen jakýkoliv konkrétní závěr a tento závěr není odůvodněn.

Žalovaný sice ve svém odůvodnění uvádí, že u posuzovaného nejde ani o těžké mentální postižení uvedené v bodě 4 písm. b) části I. přílohy zákona č. 329/2011 Sb., tedy o těžkou nebo hlubokou mentální retardaci a stavy na rozhraní těžké mentální retardace, avšak metodický pokyn vrchní ředitelky úseku lékařské posudkové služby č. 12/2011 ze dne 21. 12. 2011 uvádí v čl. 8 odst. 5 k těžké nebo hluboké mentální retardaci a stavům na rozhraní těžké mentální retardaci následující: *„Za tyto stavy se považují též stavy se závažným neuropsychickým deficitem u osob do 18 let věku, u nichž duševní porucha narušuje racionální myšlení a působí stavy dlouhodobé agrese a poškození sebe nebo okolí přes zavedenou medikaci. Uvedeným upřesněním posudkových kritérií tak lze vyhovět potřebám dětí, které z důvodu závažné duševní poruchy, poruchy chování nebo mentálního deficitu doprovázených agresivním chováním vůči sobě nebo okolí, vyžadují individuální dopravu. Nejčastějším příkladem těchto poruch jsou pervazivní vývojové poruchy.“* Ze shora uvedeného a z odůvodnění je zřejmé, že správní orgán při svém rozhodování nevzal žádným způsobem v potaz skutečnosti uvedené v metodickém pokynu, jímž je při svém rozhodování vázán. Rozhodnutí žalovaného je tedy podle žalobce nezákonné, stojí na nedostatečném a nesprávném zjištění skutkového stavu, jakož i na nesprávném právním posouzení věci, a v neposlední řadě je zcela nedostatečně odůvodněné a tedy nepřezkoumatelné zejména pro nedostatek důvodů.

Úkolem správního orgánu je zjistit skutkový stav věci – rozumí se zdravotní stav žadatele o příspěvek, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a následně pak na základě takto zjištěného skutkového stavu dojít k závěru, zda žadatel splňuje podmínky pro poskytnutí příspěvku. Po shromáždění podkladů je povinen důkazní postup řádně popsat a logicky i věcně přesvědčivě odůvodnit, z jakých důvodů příspěvek nepřiznal. Správní orgán dle žalobce v dané věci neprovedl dokazování v potřebném rozsahu, neboť si neopatřil dostatečné podklady pro rozhodnutí tak, aby mohl řádně usuzovat na skutkové i právní otázky, které pro rozhodnutí potřebuje zodpovědět [viz rozsudek Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“)]

ze dne 24. 06. 2010, č. j. 9 As 66/2009-46]. Právní závěr učiněný správním orgánem v daném rozhodnutí tak nemá dostatečnou oporu ve zjištěném skutkovém stavu, neboť správní orgán si nezajistil aktuální zdravotní dokumentaci, k předložené dokumentaci nepřihlédl a vzhledem k možným výkyvům ve zdravotním stavu žadatele nedostatečně zjistil skutkový stav.

Nepřiznáním příspěvku na zvláštní pomůcku – motorové vozidlo – došlo podle žalobce také k porušení Charty práv osob s autismem, která byla dne 09. 05. 1996 přijata Evropským parlamentem a ČR je jí vázána. Vzhledem k tomu, že Aspergerův syndrom je poruchou autistického spektra, dopadají práva osob s autismem v Chartě i na žalobce. Nepřiznáním příspěvku tak dochází k porušení čl. 1, 3 a 6 Charty, a to zejména z důvodu, že by žalobce neměl možnost řádně se vzdělávat v rámci jeho možností. Taktéž mělo dojít k porušení práv zaručených Ústavou ČR a dalšími dokumenty, zejména práva na vzdělání.

Žalovaný po rekapitulaci průběhu správního řízení uvedl, že posudek posudkové komise žalovaného i jeho doplněk se mohly stát podkladem pro vydání napadeného rozhodnutí, neboť komisi v předepsaném složení byly prověřeny všechny skutečnosti významné pro posudkový závěr, komise se vypořádala i s odvolacími námitkami a oba její posudky jsou úplné, přesvědčivé a celistvé. Členem komise byl i lékař odbornosti psychiatrie. Také odvolací orgán se podle žalovaného vyjádřil ke všem odvolacím námitkám a řádně zhodnotil předložené posudky. S ohledem na to navrhl žalobu zamítnout.

Žalobce v replice znovu namítl, že posudková komise žalovaného nikterak nepřihlédla k jeho skutečnému zdravotnímu stavu, dostatečně nezdůvodnila zamítnutí příspěvku ani nevypořádala jeho odvolací námitky, přestože členem posudkové komise byl lékař – psychiatr. Členem posudkové komise totiž měl být pedopsychiatr pro děti s postižením poruchou autistického spektra. Posudková komise žalovaného nezpochybnila existenci doložených zpráv a popis zdravotního postižení ošetřujícím lékařem MUDr. M. G. V rozhodnutí o nepřiznání příspěvku nebyly uvedeny podrobné důvody, pouze byly vypsány ustanovení § 9 odst. 2 a 4 zákona č. 329/2011 Sb. a bodu 1 písm. a), b), d) až l) bodu 4 písm. b) části I. přílohy k tomuto zákonu. Žalobce setrvává na tom, že posudková komise žalovaného nepostupovala v souladu s ustanovením § 3 správního řádu a nezjistila stav věci do okamžiku, kdy by o něm nebyly důvodné pochybnosti. Neřídila se také čl. 8 odst. 5 metodického pokynu vrchní ředitelky č. 12/2011, v důsledku čehož oba posudky nesplňují požadavek na úplnost, přesvědčivost a celistvost a nemohou tak být rozhodujícím důkazem pro zamítnutí příspěvku. Taktéž žalovaný řádně nezhodnotil pervazivní vývojovou poruchu žalobce, nezohlednil skutečnosti uvedené v metodickém pokynu, nedostatečně odůvodnil napadené rozhodnutí a to se tím stalo nepřezkoumatelným.

Soud ze správního spisu zjistil, že žalobce dne 02. 09. 2013 požádal rukou své zákonné zástupkyně (matky) o přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku ve výši 200.000,- Kč, a to na „*motorové vozidlo z důvodu těžké neakceptovatelnosti hromadné dopravy již vyvolávají afektivní stavy. Je ohrožena docházka do školy u dítěte s postižením PAS.*“ Očekávaná četnost dopravy byla uvedena 2x denně cesta do logopedické třídy speciální základní školy (vzdálenost 17 km), 1x týdně cesta na sportovní a terapeutické nácviky (38 km), 1x měsíčně cesta na komunikační nácvik do Prahy (89 km) a 1x ročně na ozdravný pobyt do Rokytnice nad Jizerou. Přiloženo bylo potvrzení o přijetí žalobce do základní školy, vyjádření sdružení proPAS a zpráva pedopsychiatra ze dne 05. 08. 2013.

Ze zprávy dětského psychiatra MUDr. M. G. ze dne 05. 08. 2013 vyplynulo, že žalobce je i přes farmakologickou terapii těžce hyperaktivní a vysoce citlivý na změny prostředí, které u něj vyvolávají zmatenost. V důsledku stresu často propadá záchvatům vzteku, v nichž se chová značně nepřizpůsobivě, např. pomocuje lidem, když chce uvolnit místo v hromadné dopravě, což opakovaně vyvolalo bouřlivé konfliktní situace a opakované

vykázání žalobce i s matkou z přepravy. V době záchvatu jsou ovládací schopnosti žalobce sníženy na úroveň těžké mentální retardace. Vlivem stereotypních projevů v rámci Aspergerova syndromu je žalobce fixován na určité barvy a typy, takže pokud nepřijede autobus, který mu zapadá do schématu, tak odmítá nastoupit a v případě nucení reaguje agresí. Žalobce trpí denním i nočním pomočováním a na pleny reaguje těžkým výbuchem vzteku, při němž může ohrozit sebe i jiné. Po dramatické změně rodinné situace, v důsledku níž musí bydlet s matkou u nemocných prarodičů, se zdravotní stav žalobce dále zhoršil a začal trpět i enkoprézou.

Na žádost úřadu práce LPS OSSZ dne 06. 09. 2013 zpracovala posudek o zdravotním stavu, podle nějž žalobce není osobou, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardaci ve smyslu § 9 odst. 2 a 4 zákona č. 329/2011 Sb., a v jeho případě se tak nejedná o zdravotní postižení uvedené v bodě 4 části I. přílohy k tomuto zákonu. LPS OSSZ vyšla ze zpráv přeložených k žádosti, stejně jako i z vyjádření Asociace pomáhající lidem s autismem (APLA) ze dne 10. 09. 2012 a z dokumentace z předchozích posouzení a konstatovala, že od minulého posouzení před rokem nedošlo k posudkově významné změně, chlapec je nadprůměrného intelektu, smyslově a pohybově zcela v normě, trpí však typickými znaky Aspergerova syndromu a syndromu ADHD se závažnějšími poruchami chování v sociálních situacích, jimž se nedokáže přizpůsobit. Úřad práce zástupkyni žalobce seznámil s posudkem a poté, co se k němu ve stanovené výzvě nevyjádřila, rozhodnutím ze dne 19. 09. 2013 požadovaný příspěvek na zvláštní pomůcku nepřiznal. V odůvodnění pouze odkázal na obsah, podklady a závěr posudku LPS OSSZ.

V odvolání zástupkyně žalobce namítla, že úřadem práce nebyl zohledněn zdravotní stav žalobce a předložené lékařské zprávy a vyjádření specialistů, z nichž se podává diagnóza Aspergerův syndrom (pervazivní vývojová porucha), ADHD, ADD, syndrom neklidných nohou, spánková apnoe, mutismus, denní i noční enuréza, zmatenost a porucha orientace. Časté zdravotní výkyvy narušují jeho racionální myšlení a působí stavy dlouhodobé agrese s poškozováním sebe nebo okolí, v nichž snaha o jeho zastavení pouze navyšují jeho afekt a nekontrolovatelnou agresí, přičemž i přes medikaci je jeho zdravotní stav v době tenzí srovnatelný s těžkou mentální retardací. Nemožnost cestování hromadnou dopravou a pobývání na nástupištích a společných prostranstvích je pro žalobce i jeho matku zatěžující a stresující, nepochopení spolucestujících vyvolává další a další agresivní chování, které se s přibývajícím věkem stupňuje. Je tak vážně ohrožena docházka žalobce do základní školy, která je vzdálena 17 km od jeho bydliště.

Posudková komise žalovaného, jejímž členem byla i MUDr. A. Č. s odborností psychiatrie, se v posudku ze dne 10. 12. 2013 zpracovaném v nepřítomnosti žalobce shodla se závěry LPS OSSZ poté, co podklady dále doplnila o zdravotnickou dokumentaci praktické lékařky, z níž však nové skutečnosti nevyplývaly. Posudková komise ocitovala ze zprávy pedopsychiatra MUDr. M. G. ze dne 05. 08. 2013, vyjádření sdružení proPAS ze dne 08. 03. 2013 a zprávy rané péče APLA ze 9/2012. Posudková komise uznala, že se jedná o dítě trpící Aspergerovým syndromem a syndromem ADHD s afektivními rapti, v rámci nichž jsou ovládací schopnosti sníženy na úroveň těžké mentální retardace, avšak upozornila, že přechodné zhoršení zdravotního stavu rozhodně není a mentální retardace žalobce nemá trvalou povahu. Zdravotní stav žalobce tedy nesplňoval přísně daná a taxativní kritéria pro potřeby posouzení zdravotního stavu ve věci příspěvku na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla.

Zástupkyně žalobce s posudkem ve svém vyjádření ze dne 11. 01. 2014 nesouhlasila a poukázala na metodický pokyn vrchní ředitelky úseku lékařské posudkové služby ze dne

21. 12. 2011, č. 12/2011, k posuzování zdravotního stavu pro účely zákona č. 329/2011 Sb., k němuž podle ní nebylo přihlédnuto, neboť Aspergerův syndrom je pervazivní vývojová porucha, přičemž i přes medikaci žalobce nezvládá cestovat hromadnou dopravou už od raného dětství. Je tak vážně ohroženo právo žalobce na vzdělání.

Žalovaný u své posudkové komise vyžádal doplnění posudku, které komise ve shodném složení podala dne 13. 02. 2014 a plně setrvala na původním závěru i s přihlédnutím k právní úpravě účinné od 01. 01. 2014. Zástupkyně žalobkyně se k doplnění posudku vyjádřila v zásadě shodně jako dne 11. 01. 2014.

Poté již žalovaný vydal napadené rozhodnutí ze dne 26. 03. 2014, v němž odvolání zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil odvolávaje se na závěry posudkové komise a argumentuje tím, že nebyla splněna přísně stanovená kritéria pro přiznání příspěvku. Napadené rozhodnutí zástupkyně žalobce převzala dne 28. 03. 2014.

Soud poté, co ověřil, že žaloba byla podána včas, že je věcně i místně příslušným soudem a že napadené rozhodnutí je rozhodnutím ve smyslu § 65 s. ř. s., přezkoumal v žalobou vymezeném rozsahu napadené rozhodnutí. Dospěl přitom k závěru, že žaloba je důvodná. Soud přitom v souladu s ustanovením § 75 odst. 1 s. ř. s. vycházel ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době vydání napadeného rozhodnutí. S ohledem na přechodné ustanovení bodu 1 čl. IV zákona č. 313/2013 Sb. soud věc posuzoval na základě právních předpisů účinných do dne 31. 12. 2013.

Z poměrně obsáhlé, avšak velmi obecně pojaté žaloby se především podává, že žalobce namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí pro nedostatek důvodů, neboť se nemělo řádně vypořádat s jeho odvolacími námitkami. V tomto směru soud musel dát žalobci za pravdu, byť jen v dílčím rozsahu. Je pravdou, že napadené rozhodnutí žádnou vlastní argumentaci neobsahuje a (vedle prosté rekapitulace průběhu správního řízení) v plném rozsahu pouze přebírá a cituje argumentaci posudkové komise žalovaného. To však ještě nutně neznamená, že by rozhodnutí muselo být nepřezkoumatelné, jestliže by veškeré relevantní argumenty byly obsaženy právě již v posudcích posudkové komise či jiných podkladech, s nimiž se žalovaný zjevně ztotožnil. Pokud jde o vlastní zdravotní stav žalobce, soud přitom musí konstatovat, že posudková komise nijak nepřehlédla žalobcem předložené lékařské zprávy a vyjádření, naopak se s nimi odpovídajícím způsobem vypořádala a převzetím jejího stanoviska se tedy s nimi vypořádal i žalovaný.

Posudková komise a především žalovaný, jehož je to především odpovědností, však žádným způsobem nereagovali na námitku žalobce, že posudkoví lékaři postupovali v rozporu s konkrétně označenými ustanoveními vlastního metodického pokynu, jinými slovy tedy, že postupovali v rozporu s vlastní ustálenou správní praxí, která se začasté materializuje právě do formy interních normativních instrukcí, mezi něž lze nepochybně řadit právě i vnitřní metodické pokyny. Ustanovení tohoto metodického pokynu nejsou součástí správního spisu a z žádného podkladu ve správním spise není ani v nejmenším patrné, jak se žalovaný k namítané praxi staví. Je samozřejmě pravdou, že správní orgány se musí řídit především právními předpisy a normativní instrukce lze prosazovat pouze v jejich rámci, neplatí to však bez výjimky.

Jak podrobně vysvětlil rozšířený senát NSS v usnesení ze dne 21. 07. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006-132, publikovaném pod č. 1915/2009 Sb. NSS (srov. zejm. odst. 78 a 81), „(...) *princip vázanosti správního orgánu vlastní správní praxí, jestliže se taková praxe vytvořila, vyplývá ze zásady zákazu libovůle a neodůvodněně nerovného zacházení (viz čl. 1 věta první Listiny základních práv a svobod). Tento ústavní princip je ostatně vyjádřen i na úrovni podústavního práva v § 2 odst. 4 in fine správního řádu (...) správní praxe je*

doplněním psaného práva a je způsobilá modifikovat pravidla obsažená v právní normě (...)“. Není tedy vyloučeno, že legitimní očekávání adresáta činnosti veřejné správy založené ustálenou správní praxí formalizovanou do podoby interního metodického pokynu, s jehož obsahem je tato osoba dopředu obeznámena, může výjimečně převážet nad zněním zákona, popř. (častěji) zakládat povinnost správního orgánu vykládat zákon způsobem předznačeným touto interní normou.

Žalovaný tedy byl povinen se zabývat existencí a obsahem žalobcem zmiňovaného metodického pokynu, otázkou trvání jím založené praxe, popř. přijatelností aplikace pozdější změny takové praxe v kontrastu se s tím spojeným případným zásahem do legitimního očekávání na straně žalobce. Samozřejmě bylo třeba se zabývat též otázkou, zda skutkový stav ve věci žalobce skutečně do kategorií interně regulovaných metodickým pokynem spadá. Takovou úvahu však žalovaný ani v nejmenším rozsahu neučinil a jeho rozhodnutí je tak nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, což nutně vede soud ke zrušení napadeného rozhodnutí i bez nařízení jednání ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Nad rámec uvedeného nicméně soud považoval za nezbytné se alespoň zčásti vyjádřit i vlastním jádru žalobní argumentace, především k otázce, zda zdravotní stav žalobce byl posudkovou komisí zohledněn a zda z hlediska v té době platných právních předpisů skutečně nezakládal nárok žalobce podle zákona č. 329/2011 Sb. K tomu soud uvádí, že posudková komise zjevně nijak nezpochybnila závažné obtíže způsobující faktickou nemožnost využití hromadné dopravy k přepravě žalobce do školy či jinam. Není patrné ani to, že by zpochybnila skutečnost, že žalobce se v záchvatu vyvolaném nestandardními situacemi, mezi něž s ohledem na jeho zatížení Aspergerovým syndromem je třeba počítat i cestování prostředky hromadné dopravy, trpí afektivními stavy v trvání až několika desítek minut, v nichž se chová neovladatelně do té míry, že jeho ovládací schopnosti klesají až do pásma těžké mentální retardace. V rámci právního hodnocení zjištěného zdravotního stavu, jež posudkové komisi také do jisté míry náleží, však žalobce upozornila na to, že přechodné zhoršení zdravotního stavu není posudkově rozhodné.

Podle § 9 odst. 2 zákona č. 329/2011 Sb. má nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku poskytovaný na pořízení motorového vozidla osoba, která má těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí anebo těžkou nebo hlubokou mentální retardací charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání tohoto příspěvku.

Podle § 9 odst. 3 zákona č. 329/2011 Sb. se za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav pro účely tohoto zákona považuje nepříznivý zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy trvá nebo má trvat déle než 1 rok.

Podle § 9 odst. 4 zákona č. 329/2011 Sb. jsou zdravotní postižení charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání uvedeny v příloze k tomuto zákonu.

Pod písm. a) až l) bodu 1 části I. přílohy zákona č. 329/2011 Sb. je uvedeno, co se považuje za těžkou vadu nosného nebo pohybového ústrojí.

Podle bodu 4 části I. přílohy zákona č. 329/2011 Sb. se za zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku na pořízení motorového vozidla nebo speciálního zádržního systému považují:

- a) zdravotní postižení uvedené v bodě 1 písm. a), b), d) až i) a l),
- b) těžká nebo hluboká mentální retardace a stavy na rozhraní těžké mentální retardace.

Mezi stranami soudního sporu zjevně není sporu o tom, že žalobce není zdravotně postižen ve smyslu písm. a) bodu 4 části I. přílohy zákona č. 329/2011 Sb. o tom ostatně nesvědčí ani předkládané lékařské zprávy. Sporné bylo tedy pouze to, zda žalobce splňoval podmínky písm. b), které vyžadovaly, aby u žadatele o příspěvek na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla byl dán přinejmenším stav hraniční s těžkou mentální retardací.

Jen pro úplnost soud konstatuje, jak ostatně upozornila i posudková komise žalovaného, že podmínky pro přiznání příspěvku jsou skutečně taxativní, tj. příspěvek na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla může být přiznán jen v případě splnění alespoň jedné z podmínek vymezených bodem 4 části I. přílohy zákona č. 329/2011 Sb. V případech, na něž zákonodárce v příloze zákona č. 329/2011 Sb. nepamatoval či vůbec nepomyslel, bez ohledu na to, nakolik to individuální situace konkrétního žadatele vyžaduje, příspěvek přiznán být nemůže. V tomto směru jsou správní orgány i soud zákonem vázány a nejsou oprávněny překročit zákonodárcem ve smyslu čl. 30 odst. 3 a čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vymezené hranice pro žalobcem uplatňované právo na nezbytnou pomoc v hmotné nouzi (čl. 30 odst. 2 Listiny).

Jak vyplývá z ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 329/2011 Sb., dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, o nějž se žádost opírá, musí trvat po dobu nejméně jednoho roku. Přitom v případě žalobce je posudkově relevantní pouze stav těžké mentální retardace, který jej však postihuje pouze krátkodobě v řádu desítek minut (třebaže opakovaně. Nedá se tedy hovořit o tom, že by byl více než jeden rok ve stavu těžké mentální retardace, a z tohoto hlediska tedy nesplňuje podmínky vyžadované zákonem pro přiznání požadovaného příspěvku. Takto pojaté odůvodnění (byť odkaz na konkrétní ustanovení zákona chybí, je argumentační linie soudu srozumitelná) ze strany posudkové komise, resp. žalovaného je logické, přezkoumatelné a z hlediska zákona možné.

Přesto to však není jediný možný výklad, který zákonná úprava nabízí. Stejně tak není zpochybněna skutečnost, že žalobce trpí dlouhodobým nepříznivým zdravotním stavem (Aspergerovým syndromem a syndromem ADHD, které samy o sobě z hlediska kritérií pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla relevantní nejsou). Tento nepříznivý zdravotní stav je však v případě žalobce trvale spojen s rizikem vzniku afektivních situací, které podle předložené zdravotnické dokumentace dosahují běžně hloubky stavu těžké mentální retardace (která již pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla relevantní podmínkou je), přičemž vznik těchto situací téměř nelze předvídat (resp. při využití hromadné dopravy se riziko jejich incidence stává velmi vysokým a tedy pravděpodobným) a navíc se jedná o stavy natolik často se vyskytující, že jsou přirozenou a neoddelitelnou součástí žalobcova dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu. I takové případy podle přesvědčení soudu mohou být považovány za dlouhodobý zdravotní nepříznivý stav charakterizovaný těžkou mentální retardací. Jinými slovy, ustanovení zákona č. 329/2011 Sb. a jeho přílohy lze vykládat nejen tak, že podmínka pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku – pořízení motorového vozidla je splněna tehdy, jestliže stav těžké mentální retardace trvá déle než jeden rok, ale i tehdy, jestliže stav odpovídající těžké mentální retardaci je pravidelným projevem velmi četných a svým trváním nezanedbatelných atak déle než rok trvajícího onemocnění.

Jak přitom vyplývá z čl. 4 odst. 4 Listiny, při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.

V situaci, kdy zákon stanoví meze ústavou garantovaných práv nabízí více rovnocenných výkladových variant, je namístě se přiklonit k výkladu, který takové právo omezuje méně a dává mu tak větší průchod. To se nabízí o to více v aktuálně posuzované

situaci, kdy výkladem zastávaným žalovaným může být reálně ohroženo i právo žalobce na vzdělání zaručené čl. 33 Listiny. Takový postup konvenuje i mezinárodním závazkům ČR představovaným např. Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením či Evropskou sociální chartou).

Byť na rozdíl od toho, co tvrdí žalobce, Charta práv osob s autismem nepředstavuje pro ČR závaznou normu mezinárodního práva veřejného (nejde o právní předpis ani mezinárodní smlouvu podle čl. 10 Ústavy, nýbrž pouze o nezávaznou deklaraci, k níž se přihlásil Evropský parlament svým usnesením ze dne 9. 5. 1996, Úř. věst. C 152, 27. 5. 1996, s. 87 (bod 17 a Příloha II cit. dokumentu, dostupného mimo jiné na <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:1996:152:FULL&from=EN>); Charta byla původně podepsána na 4. kongresu AUTISM-EUROPE v Haagu dne 10. 5. 1992) ale jen tzv. soft law, nelze ani její ustanovení při výkladu českých předpisů práva sociálního zabezpečení ignorovat. Proto se soud přiklání k tomu, že i nosné právní posouzení, z něž napadené rozhodnutí vychází, není v souladu se zákonem.

Namítal-li však žalobce také to, že v posudkové komisi nebyl přítomen dětský psychiatr (resp. že komisí nebyl vyslechnut osobně ošetřující psychiatr žalobce), soud tyto výtky nepovažuje za důvodné.

Složení posudkových komisí MPSV je dáno ustanovením § 16b odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci sociálního zabezpečení“), podle kterého posudkové komise jsou nejméně tříčlenné s tím, že předsedou posudkové komise může být jen lékař. Předseda posudkové komise a tajemník posudkové komise jsou vždy zaměstnanci zařazení k výkonu práce v ministerstvu; tajemník je členem posudkové komise. Dalšími členy posudkové komise jsou odborní lékaři jednotlivých klinických oborů. Toto ustanovení ani žádný jiný právní předpis nepředepisuje obsazení posudkové komise odborným lékařem toho kterého klinického oboru pro jednotlivá onemocnění. Z logiky věci však plyne, že posudková komise má být pro účely posouzení stupně závislosti obsazena tak, aby mohla řádně zhodnotit zdravotní stav posuzovaného (a případně provést vlastní vyšetření) na základě shromážděných podkladů (srov. shodné závěry rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočky Liberec, ze dne 18. 4. 2013, č. j. 60 Ad 2/2013-52).

Žádný právní předpis ani nestanoví, že by bylo nezbytné osobně vyslechnout lékaře, kteří lékařský nálezný vyjádřili v písemné zprávě, jež byla posudkové komisi předložena. To by byl reálně velmi nepraktický požadavek a s ohledem na to, že posudková komise ani nijak nezpochybnuje informace obsažené v písemných lékařských zprávách, byl by tento osobní výslech lékaře také zcela nadbytečný.

V tomto případě soud konstatuje, že předložené lékařské zprávy zdravotní stav žalobce zachycovaly dostatečně podrobně a s ohledem na tehdejší právní závěry posudkové komise žalovaného nebylo potřebné je dále doplňovat výslechem lékaře nebo (spíše) vyžádáním doplňujících informací ve smyslu § 16 odst. 1 a 2 zákona o organizaci sociálního zabezpečení. Také zařazení psychiatra (byť ne dětského) mezi členy posudkové komise žalovaného považuje soud za dostačující pro řádné posouzení zdravotního stavu žalobce. V dané situaci se totiž nejvíce, že by zdravotní stav žalobce byl zjištěn nedostatečně či nesprávně, soud má výhrady pouze vůči nesprávnému právnímu posouzení zjištěného zdravotního stavu.

Soud s ohledem na výše uvedené důvody tedy konstatuje, že žaloba je důvodná. Proto za použití ustanovení § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. přistoupil ke zrušení napadeného rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost a věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému. Jeho úkolem bude řádně se vypořádat s námitkami žalobce týkajícími se nerespektování vlastních metodických pokynů.

Nad rámec této otázky je pak žalovaný vázán závazným právním názorem soudu, pokud jde o shora nastíněný ústavně konformní výklad ustanovení zákona č. 329/2011 Sb., a s přihlédnutím k němu znovu posoudí skutkové okolnosti případu žalobce z hlediska možnosti jejich podřazení podmínkám pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku – motorové vozidlo.

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch. Žalobci, který byl ve věci úspěšný, přiznal soud náhradu nákladů řízení v částce 132,- Kč odpovídající vynaloženým nákladům na poštovné.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Praze dne 16. června 2016

Mgr. Ing. Petr Šuránek, v. r.
samosoudce

Za správnost:
Božena Kouřimová